

A CONCEPTUAL MODEL OF THE PROSTITUTION MANAGEMENT SYSTEM AS AN ELEMENT OF THE NATIONAL SECURITY

Venelin Terziev

Corresponding Member of the Russian Academy of Natural History,
Professor, Eng., D.Sc. (National Security), D.Sc. (Economics), D.Sc. (Social Activities), Ph.D.,
Russian Academy of Natural History, Moscow, Russia
Vasil Levski National Military University, Veliko Tarnovo, Bulgaria
University of Rousse, Rousse, Bulgaria terziev@skmat.com

Nikolay Nichev

Vasil Levski National Military University, Veliko Tarnovo, Bulgaria nicheff@gmail.com

Hristo Bonev

Vasil Levski National Military University, Veliko Tarnovo, Bulgaria hribon1@abv.bg

Abstract: The aim of the article is to analyze the patterns and mechanisms of the functioning of prostitution, human trafficking, activity and structure of the organized crime. The forms regulating the powers of state institutions and organizations influencing the restriction of prostitution in all fields. A strategy for the prevention of prostitution and the establishment of an effective management mechanism and rules guaranteeing the security of the person, society and the state. Active impact on security policy pursued by civil society groups, such as academic institutions, NGOs and human rights groups.

Keywords: prostitution, model, management, national security.

КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ НА СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОСТИТУЦИЯТА КАТО ЕЛЕМЕНТ НА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ

Венелин Терзиев

Член-кореспондент на Руската академия по естествознание, професор,
доктор на икономическите науки, доктор на науките (Национална сигурност), доктор на науките
(Социални дейности)

Русенски университет „Ангел Кънчев”, Русе, България

Национален военен университет „Васил Левски”, Велико Търново, България

Руска академия по естествознание, Москва, Русия terziev@skmat.com

Николай Ничев

Национален военен университет „Васил Левски“ - Велико Търново, България nicheff@gmail.com

Христо Бонев

Национален военен университет „Васил Левски“ - Велико Търново, България hribon1@abv.bg

Резюме: Целта на статията е да анализира моделите и механизмите на функциониране на проституцията, трафика на хора, дейността и структурата на организираната престъпност. Формите регламентиращи правомощията на държавните институции и организации влияещи за ограничаване на проституцията във всичките и сфери. Стратегия за превенция на проституцията и създаването на ефективен механизъм за управление и правила гарантиращи сигурност на личността, обществото и държавата. Активно въздействие върху провежданата политика за сигурност от страна на групи от гражданското общество като академични институции, неправителствени организации и сдружения за защита на човешките права.

Ключови думи: проституция, модел, управление, национална сигурност.

ВЪВЕДЕНИЕ

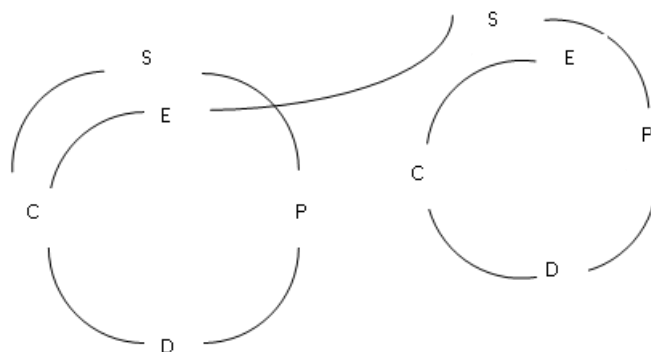
Едно от базовите понятия в методологиите за проектирането на системи за управление на националната сигурност са базовите критерии за оценка на даден процес или явление. Проституцията от

гледна точка на социално-икономическото развитие на обществото се приема като процес, а от гледна точка на социален статус като явление. Основите на параметри на всяка една система от такъв вид са: методологиите и технологиите на жизнения цикъл на обществото и инструменталните средства за развитие на процеса.

Методологията за проектиране на система за управление е свързана с определени стандарти за проектиране, определени методики за проектиране, конкретни технологии за проектиране и използваните инструментални средства за проектиране. Обединяването на методологията и технологията дава жизнения цикъл на система за управление на противодействието на проституцията.

КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ НА СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОСТИТУЦИЯТА КАТО ЕЛЕМЕНТ НА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ [1-4]

Разработването и вграждането на основните оценъчни фактори на даден процес се осъществява на основата на идеята за безкрайна и динамична промяна приети и систематизирани показатели и критерии. Това ни дава основание да приемем следната последователност: проучване (study) – планиране (plan) – изпълнение (do) – контрол (check) – оценка и коригиращо действие (evaluate) (Фиг.1).

Фиг. 1. Цикъл на системата за управление S - P - D – C – E

Съдържанието на етап проучване (S) включва изследване на процеса проституция и дефиниране на основните насоки свързани със националната сигурност и ролята на организираната престъпност. Етапа планиране (P) е насочен към определяне на дейностите по превенция на проституцията и разработване на модули за организация и управление от държавните структури и организации. Системата равномерно натоварва двата етапа изпълнение (D) и контрол (C), които проверяват до каква степен са постигнати поставените цели, на етапа коригиращо действие и оценка (E) се отчита изпълнението на поставените задачи. Успешното изпълнение на етапите определящи системата са предпоставка за адаптиране на изискванията за ограничаване на проституцията във всичките и форми, както и регламентиране на правомощията на институциите към съответните отговорности и задължения. Този базов подход се координира с модела за безкрайна динамика на осем приоритетни принципа:

- общо институционални и индивидуално обвързване целите за превенция на проституцията с моралните и етични ценности на обществото;
- плътно доближаване до структурите на организираната престъпност и по-точно определяне на техните дейности, с цел обучение на предохранителните органи в тази насока;
- планиране на извършването на всички дейности „правилно от първия път“;
- приемане на стандарти за оценка равнището на проституцията и определяне на правомощията на институциите и равнището на представянето;
- въвеждане на процес на подобряване организацията и управлението на превенцията на проституцията сред всички нива и форми;

- измерване нивата на проституция и създаване на единен оценителен режим на социално-икономическите показатели и ролята на обществото;

- изисквания за непрекъснато подобряване на превантивните мероприятия свързани с трафика на жени с цел проституиране;

- валидиране на резултатите от дейността на законодателната, изпълнителната и съдебната власт.

Следователно приетата система за управление се основава на три основни критерия: организирана престъпност, трафик на хора и структура на проституцията. Тези три критерия се приемат като база за оценка на проституцията и нейната роля при гарантиране сигурността на гражданите в страната.

Организираната престъпност е процес на целенасочено въздействие, което е насочено към целевата функция на поведението. Следователно по този критерий системите за превенция на проституцията са сложни и динамични и имат поведение и отношения пряко свързани с показателите за управление. Основни елементи за да функционират такъв вид системи трябва да претижават следните елементи:

- субект на управление – изработва и реализира управленското въздействие.

- обект на управлението – управлявания процес, дейност, организация, структура, бизнес и т.н., като във функционален аспект трябва да е налице взаимовръзка на три неща – вход, процес и изход.

- права връзка – чрез нея се реализира субординацията и въздействието върху системата.

- обратна връзка – чрез нея се контролира работата на всеки етап на системата;

- обкръжаваща (околна) среда – всичко, което се приема за фактори влияещи на обекта и субекта за управление.

Приемаме стандартния подход, системата за превенция да има три вида управление:

- психологично управление – регулиране, водене, насочване, насилване: обектът е човек или хора чийто характер е автоматичен т.е. приема първичните команди и извършва инстинктивни действия.

- социално управление – и субектът и обектът са социални елементи и се ръководят техните взаимоотношения.

- финансово управление – управляват се парични потоци от престъпни организации, осъществяващи експлоатация или търговска дейност.

Ролята на организатора на превенцията на проституцията продължава да бъде висока в зависимост от използваните средства. Всяка престъпна организация е сложно организирана система и се определя като “съзнателно координирани дейности на двама или повече души”. За да може да се осъществяват координирани дейности трябва да се изпълнят следните изисквания:

- да има най-малко една цел (т.е. желано крайно състояние или резултат), която се приема от членовете на групата като обща;

- двама или повече членове, които да работят съвместно с намерение да достигнат значимата за всички цел/и.

Такъв вид сложни (съвременни, модерни) организации притежават и други общи характеристики:

- ресурси – хора, капитали, материали, технология и информация;

- зависимост от външната среда – доставчици, закони и държавни органи, потребители, конкуренти, технология, икономически условия;

- зависимост от вътрешната среда – стратегия, цели, структура, задачи, технология, хора, корпоративни интереси и др.;

- хоризонтално разпределение на труда;

- вертикално разпределение на труда.

Теорията на управление на тази престъпна дейност потвърждава, че един ръководител може пряко да управлява до 8 души, но това зависи от мястото му в иерхичната структура, класификацията на проституиращите, характера на изпълняваните функции в организацията. Във всяка организация за сексуални услуги са налице три вида управленски връзки:

- линейни връзки – изразяват субординацията на управлението, те са регламентирани, задължителни, вертикални, командни;

- функционални – ясно регламентирани и задължителни за спазване.

- на сътрудничество – нерегламентирани, незадължителни, на базата на неформални отношения.

Основните видове структури на управление в престъпните организации за сексуални услуги са:

Линейна структура на управление - всички управленски дейности се изпълняват от един човек. Основни предимства са: точно разграничаване на права и отговорности; надеждни комуникации; подходяща за решаване на рутинни задачи; прости и ясни връзки между управленските нива; възможности за бързо вземане на решения; сводника е изцяло и напълно отговорен за своята работа. Недостатъци: претоварват се изпълнителите и се затрудняват при изпълнение на сексуалните услуги; опасност от конкуренция или навлизане в работния периметър на групировки от по-високо ниво; сводника не е в състояние и не може да реши всички проблеми; трудно приспособимост към изпълнение на нови задачи и отговорности; при отсъствие на сводника или охраната възникват трудности; липсват възможности за развитие; отсъствие на възможности за координация.

Функционална структура - има функционален ръководител – човек, който управлява всички звена, но само в рамките на неговата функция. Има разделение на управленския труд. Предимства: повишава се компетентността на управлението поради по-доброто интелектуално ниво на протитуиращите; по-добро разпределение на финансовите потоци; възможности за специализация и квалификация в дадено направление; обхващат всички функции на социално-икономическия живот. Недостатъци: нарушава се единството на разпоредителство; липса на ясно разграничена отговорност и протитуиращите имат по-голяма свобода; сложни връзки и не добра координация при взаимодействие.

Линейно – функционална структура - тази структура съчетава елементи от предходните, като създадените функционални звена се обслужват линейните ръководители. Предимства: повишава се качеството на взетите решения, защото не се взема само от един сводник, а се подготвя от ръководен кръг на престъпната организация; улеснява се работата на линейните ръководители; голяма част от дейността се поема от специализирани в дадено направление организатори. Недостатъци: забавя се процесът на вземане на управленски решения; съществува опасност от прекомерно разрастване на управленски звена.

Изследването на протитуцията като елемент от системата за национална сигурност трябва да отговаря на четири условия:

- да се разглеждат свързаните с протитуцията явления и свойства, обединени в система, а не да бъдат анализирани разпокъсано и хаотично;
- да се разглежда протитуцията като процес, изучаващ развитието и във времето, както и нейното моментно състояние;
- да се търси логика във всички действия, връзки и отношения на които протитуцията е функция;
- да се въведе определена степен на абстрактност, т.е. отделяне на същественото от несъщественото, откъсване от емпиричното и конкретното, за да се изградят логически връзки към други области на познанието и да се ползват идеи от тях.

„Протитуцията” е едно от най-често употребяваните многозначни съвременни понятия. Поради това наличието на ясни представи е важно условие за правилно осмисляне на проблематиката, концепцията, стратегията и политиката за сигурност. Съществуващият дефиниционен проблем за комплексното и сложно понятие „протитуция”, произтичащ от неговия прекалено широк обхват, позволява различни вариации по темата в зависимост от схващанията и интересите (понякога чисто финансови) на засегнатите участници. Анализът на превенцията ни дава основание да приемем система от свързани, но относително обособени аспекти, във всеки от които съществуват различни условия и действат различни фактори. Самото съдържание на протитуцията има многостранни измерения. Естеството на проблематиката изисква да я разглеждаме във връзка с рисковете и заплахите за личността. Така погледнато, тя може да бъде икономическа, социална, демографска, информационна и много други.

Следователно превенцията на протитуцията представлява „характеристика на всяка система, изразяваща се в нейната способност да се съхрани при промяна на средата, условията и обстоятелствата, от които зависи; да функционира и се развива оптимално, т.е. при най-малък разход на ресурси да осъществи заложените в нея закономерности и цели”. По-широко разбиране я представя като състояние на обществото и личността, при което съществува опасност от политическа и икономическа принуда, гарантирани са основните интереси на организирани престъпни групи и се използват кризисни състояния на обществената система. Експерти и учени, изкушили се да пишат и говорят за протитуцията и сигурността изтъкват, че за тях няма единна дефиниция и в зависимост от различните школи и конкретните изследователски и „финансови” нужди се дава предимство на различни елементи. Това ни дава основание да разглеждаме националната сигурност като сложна обществена система и означава да възприемаме процесите и явленията,

които я съставят в единство, цялост, взаимосвързаност и противоречивост. Основните свойства на такъв вид система са уникалност, слаба предсказуемост, не ентропийност (стремеж към определеност) и целенасоченост:

- уникалност (неповторимост) –системата няма аналози в поведението си като процес или в състоянието като резултат;

- слаба предсказуемост – вземането на решения по отношение на изграждането и функционирането на системата следва да се основава на прогнозата за очакваното състояние на средата към времето за реализация на тези решения;

- не ентропийност (стремеж към определеност на системата) – способността на системата за даден период от време, в определени граници, да запазва основния процес, за който е създадена, да съхранява известна определеност на своите функции и да отстранява последствията от вътрешни и външни случайни въздействия;

- целенасоченост – възможност за функциониране с определена цел, за чието постигане се съсредоточават наличните човешки, материални, енергийни и информационни ресурси, и в интерес на която са насочени действията на всички съставни компоненти като цяло.

Такъв вид сложните системи се подчиняват на общи закони, които изразяват най-съществените връзки и отношенията между компонентите на самата система и на нея със средата. Най-съществените, отнасящи се до управление на превенцията на проституцията, като сложна система, са:

- взаимната адаптация, при която синтезът и динамиката на развитие представляват процес на взаимна адаптация (съгласуване, обвързване, приспособяване) на вътрешните компоненти помежду си и на системата с околната среда;

- зависимостта между структурата и стратегията – на която да съответстват множество стратегии, една от които е оптимална, и обратно, всяка избрана стратегия на поведение и функциониране може да се реализира при множество структури на системата една от които е оптимална, като важно следствие от този закон е необходимостта при анализа да не се изследват изолирано характерът и динамиката на съставните компоненти и на средата, а динамиката и взаимната адаптация помежду им;

- трансформацията на взаимодействие с динамичната околна среда, за да съществува и функционира в равновесие с нея, като по необходимост трансформира своята структура или стратегия от един в друг вид, при това изпреварващо спрямо изменението на средата.

Успешното решаване на задачите по анализ (определяне свойствата на системата по нейната структура и значенията на параметрите) и синтез (определяне структурата и значението на параметрите на системата по зададени свойства) на системата не е възможно да се извърши само с умозрителни оценки на експерти за поведението в различни условия на функциониране. Системологията изисква достатъчно дълбока оценка на поведението и свойствата, а това налага изследване на нейните функционални характеристики: ефективност, надеждност, управляемост, устойчивост, сложност. В системата за превенция има три обекта на сигурността: на личността, на обществото и на държавата.

Сигурността на личността се постига чрез осигуряване на правни и нравствени норми и изграждане на институция, позволяваща развитието на способностите и задоволяване потребностите на всеки.

Сигурността на обществото означава развитие на институти, норми и обществено съзнание с цел реализация на правата и свободите на всички групи от населението.

Сигурността на държавата означава наличие на ефективен механизъм за управляване и координиране на обществените групи и политически сили, а също и на действени институти за тяхната защита. В структурите на тези институции, които държавата е създавала, са втъкани не ведомствени, а национални интереси.

Посочените структурни елементи, взаимодействайки със среда на субекти на историческия процес (личност, семейство, общност от хора) да имат равни права и да могат да го придобият само чрез осигуряване на това право за всички. Безопасността не може да се ограничава с отделна област на човешката дейност (политическа, икономическа и социална), а органично да свързва всички области в единно цяло. Съзнателен отказ да се изхожда само от един принцип, една основа, един източник на сигурност. Създаването на система за интегрална сигурност е нов модел за не насилствен свят, в който безопасността на всяка страна и на човечеството като цяло може да бъде осигурена само чрез съвместните усилия на всички държави и политически сили. Ценностите, които трябва да бъдат спазвани при създаването и служат

като компас за посоката и са стандарт кое е добро и правилно. Така те са и разграничителна линия, която да не може да бъде преминавана.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Сигурността се възприема като все по-интегрално понятие, като състояние на света, региона, страната, обществото, отделните общности и отделните граждани, позволяващо им пълна реализация на свободата и способностите им в условията на правовата държава. Авторите наблягат изрично върху стабилното развитие на администрацията, икономиката и гражданското общество. След това идва ред на темата за стратегията за превенция на проституцията, полицейската практика или международните отношения. Гражданското общество е важно за процеса на демократизация и е неин пряк израз. Групи в гражданското общество като академични институции, неправителствени организации и сдружения за защита на човешките права и ориентирани към въпроси на външната и вътрешна политика, могат да се стремят към активно въздействие върху провежданата политика за сигурност. В този смисъл тя е неделима от битието на гражданите и е критерий за състоянието на гражданското общество и реално представлява състояние на законност, при което са защитени животът, свободите, здравето и имуществото на хората от заплахи от технически или комбинирани вредни фактори, битови инциденти, както и от нарушения на обществения ред.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Терзиев, В., Ничев, Н., Бонев, Х. Историко-Психологически аспект на проституцията и ролята и за националната сигурност. // Технически колеж – Ловеч, Научна конференция, 26 май 2017, 2017, ISSN 2535-079X, стр.179-184.
- [2] Терзиев, В., Ничев, Н., Бонев, Х. Изследване на историко-психологическия аспект на проституцията и ролята и за националната сигурност. // Технически колеж – Ловеч, Научна конференция, 26 май 2017, 2017, ISSN 2535-079X, стр.185-190.
- [3] Терзиев, В., Ничев, Н., Бонев, Х. Особености и характеристика на проституцията в България-съвременно състояние и връзка с националната сигурност. // Международна научна конференция „Проблеми на сигурността в Черноморския регион“, 2017, Висше училище по сигурност и икономика - гр. Пловдив, 2017, стр. 213-223, ISBN 978- 619 -7343- 09- 0.
- [4] Терзиев, В., Ничев, Н., Бонев, Х. Съвременно състояние на проституцията и връзка с националната сигурност. // Международна научна конференция „Проблеми на сигурността в Черноморския регион“, 2017, Висше училище по сигурност и икономика - гр. Пловдив, 2017, стр. 224-234, ISBN 978- 619 -7343- 09- 0.